

Vadsø, den 3.mai 2010

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet,
Same- og minoritetspolitisk avdeling,
Postboks 8004 Dep., 0030 OSLO

Deres ref 201000202/CHA

Vår ref 2010/forbundsleder

RAMMEKONVENSJONEN OM NASJONALE MINORITETER - HØRING TIL RAPPORTUTKAST.

Vi viser til departementets ekspedisjon av 06.04.10 og til høringsmøtet med Kontaktforum for nasjonale minoriteter i departementet 28. april 2010. Som vi ga uttrykk for på møtet ser vi helst at våre synspunkter kommer fram i Norges offisielle rapportering. Vi har derfor utformet vårt høringssvar i 2 hovedpunkter. For det første våre mer prinsipielle synspunkter og for det andre konkrete merknader/forslag til enkelte artikler i rapporten.

1. PRINSIPIELLE SYNSPUNKTER.

Generelt kan vi konstatere at departementets utkast til Norges tredje rapport er preget av valget av fellesbetegnelsen *kvener* for vår minoritet. Forbundet har stilt tre sentrale krav i denne sammenheng:

1. Krav om at vårt eget begrep på oss selv som *norskfinner* blir anerkjent på lik linje med skogfinner og kvener.
2. Krav om at *finsk* blir godkjent som minoritetsspråk i henhold til del II i Det europeiske språkcharter
3. Krav om likebehandling av grunnstøtte til driften av forbundet

Denne avgrensende bruk av begrepet kven og manglende standpunkt fra myndighetene, skygger for og overser det faktum at vi kaller oss *norskfinske* og har *finsk* som vårt minoritetsspråk. Vi savner at man tar innover seg innholdet i kontakten mellom departementet og vårt forbund særlig de siste fem årene, om vårt eget begrep på oss selv, vår finske kulturarv og om vårt standpunkt for det finske språk som vårt minoritetsspråk.

1.1 Anerkjennelsen av vårt eget begrep som norskfinner på oss selv.

Til vårt eget begrep på oss selv som norskfinner uttalte departementet (AID) allerede i sitt brev til oss av 02.05.07:

”Departementet har merket seg at Finskforbundet mener at ”norskfinske” bør betraktes som en egen nasjonal minoritet på linje med skogfinner og kvener. Vi finner imidlertid ikke grunn til å endre vår praksis med å betrakte ”kvener” og ”norskfinske” som alternative betegnelser på en og samme minoritetsgruppe.”

På tross av dette for oss positive utgangspunkt har myndighetene ikke tatt i bruk begge begrepene som alternative betegnelser, men bare brukt kvener som betegnelse også på oss. Ut fra erkjennelsen av prinsippet om selvidentifisering har myndighetene nå lovet dialog og avklaring av sin begrepsbruk i 2010.

1.2 Retten til finsk som vårt minoritetsspråk.

Retten til opplæring i finsk som andrespråk er hjemlet i § 2-7 i gjeldende Opplæringslov. Denne retten til opplæring i finsk er geografisk avgrenset til fylkene Finnmark og Troms og gjelder elever med kvensk-finsk bakgrunn, altså for hele minoriteten. Opplæringen i finsk språk har vært gitt siden 1997 og har dermed i realiteten vært anerkjent som minoritetsspråk. Ut fra denne realitet har vi fremmet krav om at *finsk* også blir godkjent som minoritetsspråk i henhold til del II i Det europeiske språkcharter. Vi savner fortsatt myndighetenes oppfølging og svar på dette kravet. Vi vil dog understreke og presisere at finsk som minoritetsspråk ikke er truet. Her er kontakten med vårt opprinnelsesland Finland av uvurderlig betydning. Det er *den praktiske bruken av finsk* i dagliglivet som er truet.

1.3 Nivå på grunntilskuddet som likeverdig part i politikktutformingen.

Omleggingen av statlige tilskudd til organisasjonene på 90-tallet, gjorde vårt forbund nødt til å klare seg selv ved lotterier og lignende inntekter i mange år. Dette svekket naturlig nok forbundets muligheter til å være en aktiv part i den offentlige politikktutforming. I 2007 fikk forbundet prosjektstøtte på kr.30.000 og fra 2008 grunnstøtte som i 2010 er kommet opp i kr. 300.000. Dette er betydelig lavere enn tilsvarende organisasjoner og bidrar til å hemme forbundets muligheter som aktiv part i politikktutformingen for nasjonale minoriteter.

2 KONKRETE MERKNADER/FORSLAG TIL UTKASTET

2.1 Når og hvem blir anerkjent som nasjonal minoritet – historisk kontinuitet.

I forordet s.3, siste avsnitt ”Når personer kommer til Norge...” berører man et viktig forhold av generell betydning for alle nasjonale minoriteter. I den grad man senere kommenterer dette, bør det ikke bare gjelde rom. En sentral verdi i vårt forbund er nettopp den historiske kontinuitet og sammenheng mellom den norskfinske minoritet, innvandrere og finlendere bosatt i Norge.

Men det er først og fremst formuleringene i tredje avsnitt (s.13) under gjennomføringen av Artikkel 3 pkt. 31 som vi reagerer sterkt på. Her betegnes vårt forbund - som talerør for en betydelig del av minoriteten organisert i norsk-finsk foreninger siden 60-tallet - som ”En del personer innenfor denne minoriteten...” Resten av avsnittet er viet de som ”...verken regner

seg som tilhørende en minoritet eller identifiserer seg som kvener.” Vi stiller oss spørrende til relevansen for å trekke inn disse personenes organisering og viser til vår Landsmøteuttalelse nylig i denne forbindelse:

”Det er en sterk meningsbrytning om begrepsbruken for denne minoriteten. På den ene side har vi organisasjoner som nærmest har monopolisert anerkjennelsen av kvener som nasjonal minoritet. På den andre side har vi de som arbeider for at gruppen av norskfinske ikke skal oppfattes som nasjonal minoritet.”

Vi vil derfor fremme et nytt alternativt forslag til 3. avsnitt i stedet for ”Det har også i det siste....” under *Artikkel 3 pkt. 31* (s.13)

GJENNOMFØRING:

Også når det gjelder bruken av betegnelsen kvener for denne minoriteten er det uenighet internt. Departementene har hittil inntatt det standpunkt man ikke finner grunn til å endre praksisen med å betrakte ”kvener” og ”norskfinske” som alternative betegnelser på en og samme minoritetsgruppe. Det er framsatt krav om også å bruke norskfinner. En betydelig del av denne minoriteten har lenge vært og er organisert i norsk-finsk foreninger med eget landsomfattende forbund. Ut fra prinsippet om selvidentifisering finner man det ikke relevant i denne sammenheng å omtale de som ikke regner seg som tilhørende minoriteten selv om de har framstått med egen organisering på dette grunnlag.

FAD vil derfor i 2010 ha dialog med aktuelle organisasjoner om hvilken eller hvilke betegnelser det er ønskelig å benytte for de som er en del av denne minoriteten.

Denne vår alvorligste innvending til utgangspunkt vil kreve tillegg/endringer i følgende artikler:

2.2 Retten til finskopplæring – opplæringsloven.

Den begrensende begrepsbruk (fellesbetegnelse kven) kommer til uttrykk allerede i Del II a, tiltak for å følge opp Ministerkomitéens anbefalinger i resolusjonen. På s.10 nederst, blir dette avgrenset til bare å gjelde anerkjennelsen av kvensk språk, mens Opplæringslovens rett til finskopplæring for hele minoriteten blir utelatt.

Artikkel 10 pkt. 111 GJENNOMFØRING :

.. særlig kvenenes behov... forslag til tillegg:

Opplæringslovens § 2-7 gir rett til finskopplæring for elever med kvensk-finsk bakgrunn når minst tre elever med kvensk-finsk bakgrunn ved grunnskoler i Troms og Finnmark krever det. Dette må sees som et viktig tiltak for oppfyllingen av Minoritetspakten vi viser her til utfyllende kommentarer i artikkel 12

Artikkel 12 Kvensk/finsk i barnehager, grunnskolen, videregående skole og universiteter/høgskoler. Her bebudes at terminologien finsk/kvensk avklares med Kunnskapsdepartementet.

Forslag:

Finsk/kvensk i barnehager

Bare de to første avsnitt gjelder barnehager. Avsnitt 3-6 tas ut da de i hovedsak gjelder Opplæringslovens rett til finskopplæring i grunnskolen.

Finsk/kvensk i grunnskolen

Opplæringen gis i finsk og kvensk og det er foreldre/foresatt/barn som skal fremme krav om retten til finskopplæringen samt velge hvilket språk det skal undervises i.

Det er viktig å styrke finsk som andrespråk i skolen. Tilgjengelig statistikk viser at antall elever som tar finsk som andrespråk i grunnskolen har gått sterkt tilbake i Finnmark og Troms, fra 1030 for skoleåret 2004/2005 til 812 i 2009/2010, en tilbakegang på 21 %. Av disse fikk vel 5 % av elevene undervisning i kvensk. På videregående nivå i disse to fylkene er det et fåtall elever som lærer finsk, noe som viser at her er viktig å ta nye grep.

Myndighetene har god dialog med Norsk- finsk forbund og med finsklærere og får stadig tilbakemeldinger om utviklingen innen dette fagområdet. Forbundet behandlet finskopplæringen på landsmøtet 2008 og i egne seminarer i Ivalo og Kirkenes senere. Man konstaterer en klar forbedring i arbeidet med å utvikle læremateriell, etablere nettverk for finsklærere og gjennomføre felles fagsamlinger. Det er også utarbeidet ny informasjonsbrosjyre om retten til finsk som andrespråk i grunnskolen. Der grunn til å gi honnør til Utdanningsdirektørene hos fylkesmennene i Finnmark og Troms for deres engasjement for å utvikle tilpasset læremateriell og legge til rette for bedre finskopplæring.

2.3 Helhetlig opplæring i finsk også i dagliglivet

Forbundet har fremmet et 8-punkts program for forbedring av opplæringen i finsk også ved tiltak til å styrke bruken av finsk i dagliglivet utenfor skolen.

- *det tilføres tilstrekkelig med statlige midler for videreutvikling av finskopplæringen i grunnskolen, til utvikling av læremidler, nettverkssamlinger og fagseminarer. Arbeid med å utvikle et forbedret læreverk for ungdomstrinnet må iverksettes snarest.*
- *finskopplæringen på videregående nivå må forbedres. Det må foretas en systematisk gjennomgang av dette nivået for å lage nye opplegg og læremateriell. Det er viktig for å øke rekrutteringen. Samtidig bes de berørte fylkeskommuner opprette studiehjemler for lærere i finsk språk.*
- *det må utvikles separate læreplaner for finsk og kvensk, da kvensk er anerkjent som eget språk. Dette for ikke å komplisere undervisningen og utviklingen innen det finske språkområdet. Utviklingen av læremidler bør holdes adskilt*
- *det må klargjøres bedre at det er foreldre/foresattes valg som legges til grunn for valget av språk.*
- *det bør iverksettes en større motivasjonskampanje både for elever og lærere i finskopplæringen. Utveksling, skoleturer og hospiteringer mellom Norge og Finland blir viktige for å stimulere til økt rekruttering. Kulturformidling vektlegges. Nødvendige midler må bevilges slik at dette ikke blir avhengig av kommunenes økonomi.*
- *det må tilstrebes økt voksenopplæring i finsk. En viser her til forbundsstyrets initiativ i så måte.*

- *undervisning i finsk språk må igjen etableres ved Universitetet i Oslo, samt at Oslo kommune og kommunene i Akershus tilrettelegger for finskopplering i grunnskolen.*
- *finsk språk må godkjennes som minoritetsspråk i henhold til del II i Det europeiske språkcharter slik finsk og meänkieli er det i Sverige.*

Det poengteres at finskoppleringen må føre til at ungdom lærer et funksjonelt finsk, slik at de enkelt kan praktisere det i møte med det finske samfunn, få tilgang til en rik finsk litteratur, kultur og næringsliv, samtidig som de bærer språktradisjonen videre i Norge.

Nordområdene er regjeringens viktigste utenrikspolitiske prioritering og landsmøtet konstaterer at det er god dialog med Finland. Regjeringen må klarere synliggjøre det nære forhold som man i de nordligste fylker har til Finland, både ved at det finske språk prioriteres i skoleverket og at man aktivt stimulerer til samarbeid på det kulturelle området. Dette vil være vesentlige bidrag til å fremme et positivt nærings samarbeid.

2.4 Kulturformidling som viktige tiltak i språkutviklingen.

Økt satsing på kultursamarbeid er av særlig betydning for å styrke arenaene for finskopplering for barn og unge, og deres praktiske bruk av det finske språket.

Gjennom nye ”Nye byggesteiner i nord” har regjeringen lagt opp en nasjonal politikk for Nordområdene i et samspill med bl.a. Finland. Kultur- og kirke departementet fremmet i 2009 en handlingsplan ”Mulighetenes landsdel – handlingsplan for kultur i Nordområdene”.

Norsk- finsk forbund mener dette er positivt og fremtidsrettet. Forbundet er innstilt på en sterkere deltakelse i dette kulturarbeidet, spesielt i et samarbeid med Finland. Kultursamarbeidet og finskundervisningen må være fremtidsrettet og ha som utgangspunkt at vår ungdom skal fungere i et moderne samfunn. Vi må forholde oss til Finland av i dag og ikke for hundre år siden, samtidig som vi må være bevisst vår felles historie. Dette må bli prioritert av regjeringen i en systematisk satsing på kultur og språkopplering med vekt på følgende punkter;

- *Finsk-norsk kulturinstitutt utfører et viktig arbeid for å styrke kontakten mellom Finlands og Norges kultur-, samfunns- og næringsliv og å øke kunnskapen om Finland i Norge og omvendt. Siktemålet for en økt aktivitet må være å skape et positivt utviklingsmiljø for finsk språk og kultur med utgangspunkt i de moderne finske og norske samfunnene. Dette forutsetter samarbeid med Finsk- norsk kulturinstitutt for å videreutvikle kulturformidlingen og samarbeidet mellom våre to land innen litteratur, musikk, film og utstillinger. Det er viktig å øke virksomheten i nord og mot skoleverket for å stimulere til bedre finskopplering. Finskavdelingen ved fylkesbiblioteket i Vadsø og fylkeskommunene bør involveres.*
- *fylkesbiblioteket i Vadsø som er hovedansvarlig for finsk litteratur i Norge må styrkes ved at statstilskuddet økes, slik at stillingen ved finskavdelingen blir en heldagsstilling. Biblioteket har en viktig rolle som formidler av finsk litteratur og kultur til hele landet og bevilgningene til innkjøp av nyere finsk litteratur må heves. Det må legges til rette for ett bredt samarbeid med finske bibliotek og forfatterbesøk fra Finland, samt for oversetting av litteratur generelt og spesielt fra nord.*
- *det planlagte museet i Vadsø som skal dokumentere den finske innvandringen og tilpassningen i Norge, må sikres finansiering. Forbundet ønsker et levende og framtidsetta museum med folkelig deltakelse og vitenskapelig dokumentasjon som bærebjelker i sin*

virksomhet. Det bes om at navnet på museet vurderes på nytt slik at det blir inkluderende for hele den finskrelaterte delen av befolkningen og reflekterer et helhetlig bilde i og med museets nasjonale oppgaver. En navneendring vil snarere styrke enn svekke mulighetene for statlig medfinansiering av nybygget.

- *samarbeidet mellom norske og finske vennskapskommuner må økes. Det vil bli tatt initiativ til et møte med de kommuner og fylkeskommuner som har slik vennsapsavtale, for å drøfte hvordan samarbeidet kan bedres.*

Vi ser fram til en god og dekkende tredje rapport om gjennomføringen av Europarådets rammekonvensjon der våre bidrag bli vektlagt.

Med vennlig hilsen

Nils Petter Pedersen
forbundsleder

Kopi til

- Kunnskapsdepartementet,
- Kulturdepartementet,
- Stortingsrepresentanter
- Fylkeskommunene i Finnmark, Troms, Oslo og Akershus
- Fylkesmennene i Finnmark og Troms
- Finlands ambassade i Oslo
- Foreningen Norden
- Finsk- Norsk Kulturinstitutt
- Suomi-Seura ry.
- Medlemsforeningene og andre norsk-finske lokalforeninger